

Metoda Elementów Skończonych

Całkowanie po elementach

Tomasz Stręk

Institute of Applied Mechanics, Poznan University of Technology

ul. Jana Pawła II 24, 60-965 Poznan, Poland

www.strek.h2g.pl

DATE: 2020.03.02

Metoda numeryczna polegająca na przybliżonym obliczaniu całek oznaczonych. Określana również terminem kwadratura numeryczna, w szczególności w odniesieniu do całek jednowymiarowych.

Przybliżenie całki za pomocą odpowiedniej sumy ważonej wartości całkowanej funkcji w kilku punktach jest prostą metodą całkowania numerycznego. Dokładniejsze przybliżenie uzyskujemy dzieląc przedział całkowania na niewielkie fragmenty. Suma oszacowań całek w poszczególnych podprzedziałach jest ostatecznym wynikiem. Zazwyczaj dzieli się przedział na równe podprzedziały, istnieją też algorytmy potrafiące dostosowywać krok do szybkości zmienności funkcji.

Często stosowanym sposobem całkowania numerycznego jest formuła Gaussa-Legendre'a.

Adrien Marie Legendre (1752-1833) zajmował się między innymi funkcjami eliptycznymi, funkcjami sferycznymi (wielomiany Legendre'a), rachunkiem wariacyjnym (kryterium istnienia ekstremum całki Legendre'a), wyznaczaniem orbit komet, zagadnieniem liczb pierwszych. W 1806 r. odkrył równocześnie z Gaussem metodę najmniejszych kwadratów.

Polega to na zastąpieniu danej całki sumą iloczynów funkcji podcałkowej w odpowiednio dobranych punktach, o funkcjach wagi w_i , odpowiadających tym punktom:

$$I = \int_0^1 \int_0^{1-L_1} f(L_1, L_2, L_3) dL_1 dL_2 = \sum_{i=1}^n w_i f(L_{1i}, L_{2i}, L_{3i}),$$

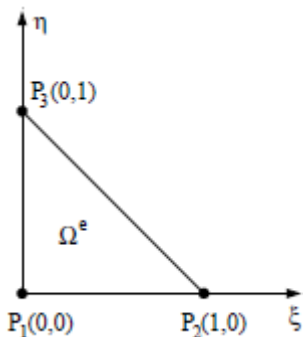
n – liczba punktów Gaussa w danym trójkącie,

L_{1i}, L_{2i}, L_{3i} , współrzędne powierzchniowe

L_1, L_2, L_3 w i -tym punkcie Gaussa.

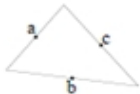

Funkcja wagi ma taką właściwość, że jeżeli funkcja podcałkowa $f(L_1, L_2, L_3)$ jest tożsamościowo równa jedności w całym obszarze trójkąta, to wartość całki jest równa polu tego trójkąta.

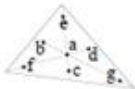
Zatem całkując w znormalizowanym trójkącie o polu równym $\frac{1}{2}$,

to suma wag we wszystkich punktach całkowania wynosi $\frac{1}{2}$. Wynika to bezpośrednio z powyższej zależności, jeżeli za funkcję podcałkową $f(L_1, L_2, L_3)$ podstawimy wartość 1. Widać to wyraźnie w ostatniej kolumnie poniżej tablicy.

Całkowanie numeryczne dla elementów trójkątnych

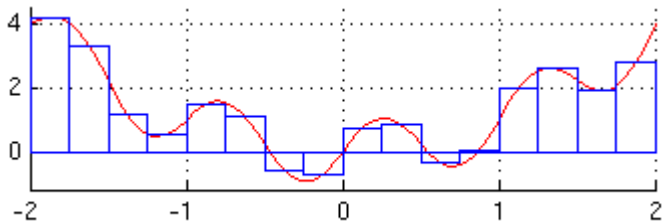
Rząd	Błąd	Punkty	Współrzędne powierzchniowe	Wagi $2 w_i$
 Liniowy	$R=O(h^2)$	a	$\frac{1}{3}, \frac{1}{3}, \frac{1}{3}$	1
 Kwadratowy	$R=O(h^3)$	a b c	$\frac{1}{2}, \frac{1}{2}, 0$ $0, \frac{1}{2}, \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}, 0, \frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$
 Sześcienny	$R=O(h^4)$	a b c d e f g	$\frac{1}{3}, \frac{1}{3}, \frac{1}{3}$ $\frac{1}{2}, \frac{1}{2}, 0$ $0, \frac{1}{2}, \frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}, 0, \frac{1}{2}$ 1, 0, 0 0, 1, 0 0, 0, 1	$\frac{27}{60}$ $\frac{8}{60}$ $\frac{8}{60}$ $\frac{8}{60}$ $\frac{3}{60}$ $\frac{3}{60}$ $\frac{3}{60}$

 Piątego stopnia	$R=O(h^6)$	a	$\frac{1}{3}, \frac{1}{3}, \frac{1}{3}$	0.225
		b	$\alpha_1, \beta_1, \beta_1$	0.13239415278850619
		c	$\beta_1, \alpha_1, \beta_1$	0.13239415278850619
		d	$\beta_1, \beta_1, \alpha_1$	0.13239415278850619
		e	$\alpha_2, \beta_2, \beta_2$	0.12593918054482713
		f	$\beta_2, \alpha_2, \beta_2$	0.12593918054482713
		g	$\beta_2, \beta_2, \alpha_2$	0.12593918054482713

gdzie: wartości $\alpha_1 = 0.05971587$, $\beta_1 = 0.47014206$, $\alpha_2 = 0.79742699$ i $\beta_2 = 0.10128651$.

Metoda prostokątów.

Prawdopodobnie najprostszym wzorem jest metoda punktu środkowego:

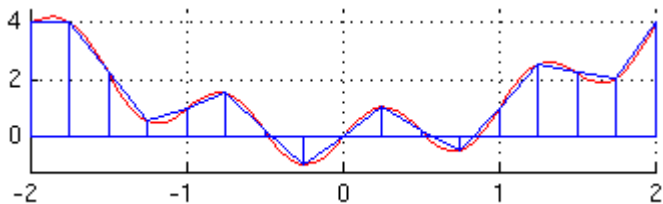

$$\int_x^{x+h} f(x)dx \approx hf\left(x + \frac{h}{2}\right)$$
 Jeśli funkcja $f(x)$ zmienia się w niewielkim stopniu na przedziale $(x, x+h)$, reguła taka da dobre przybliżenie całki.

Metoda trapezów

Polega na tym, że figurę ABCD zastępujemy figurą złożoną z trapezów wpisanych, tzn. krzywą aproksymujemy linią łamaną w nią wpisaną. Przedział całkowania dzielimy przy tym na równe części.

Podzielmy przedział $[a, b]$ na n równych części o długości $h = \frac{b-a}{n}$.

W punktach podziału prowadzimy rzędne do przecięcia z krzywą $y = f(x)$. Otrzymane punkty łączymy odcinkami prostoliniowymi. Możemy wówczas traktować pole trapezu krzywoliniowego $aABb$ jako równe w przybliżeniu polu figury utworzonej z trapezów P_i zbudowanych na rzędnych $f(x_{x-1}), f(x_i)$ traktowanych jako podstawy, odcinka zawartego pomiędzy punktami x_i, x_{i-1} o długości h będącego wysokością i odcinka łączącego punkty o współrzędnych $(x_{i-1}, f(x_{x-1})), (x_i, f(x_i))$.

Pole trapezu P_i obliczamy ze znanego wzoru $P_i = \frac{h}{2}(f(x_{x-1}) + f(x_i))$.

Zatem przybliżone pole trapezu krzywoliniowego będzie sumą wszystkich trapezów P_i wyznaczonych przez podział n ;

$$P \approx \sum_{i=1}^n P_i = \frac{h}{2} ((f(a) + f(x_1)) + (f(x_1) + f(x_2)) + \dots + (f(x_{n-2}) + f(x_{n-1})) + (f(x_{n-1}) + f(b)))$$

Zatem

$$P \approx h \left(\frac{f(a) + f(b)}{2} + \sum_{i=1}^{n-1} f(x_i) \right)$$

Ogólny błąd bezwzględny można zapisać

$$\alpha = \frac{(b-a)^3}{12n^2} M, \text{ gdzie } M = \max_{a \leq x \leq b} |f''(x)|$$

Dla uzyskania żądanej dokładności $\varepsilon > 0$ w praktyce postępujemy następująco:

Dla podziału przedziału n obliczamy $S_n = \sum_{i=1}^n P_i$, a następnie zagęszczamy podział przedziału dwukrotnie i obliczamy S_{2n} . Jeżeli jest spełniony warunek $|S_n - S_{2n}| < \varepsilon$ przyjmujemy, że pole P trapezu krzywoliniowego jest równe S_n z dokładnością do ε . W przeciwnym wypadku podział zagęszczamy.

```
function [p]=trapez(a,b,eps,n,funkcja)
% program oblicza wartość całki oznaczonej metoda trapezów
% [a,b] przedział całkowania
% eps dokładność obliczeń
% n wstępny podział przedziału
% funkcja(x) - funkcja podcałkowa
if n<2
n=2;
end
f=inline(funkcja);
pp=0;
p=1;
while abs(p-pp)>eps
pp=p;
dx=(b-a)/n;
p=(f(a)+f(b))/2;
x=a;
for i=1:n-1
x=x+dx;
p=p+f(x);
end
p=dx*p;
n=2*n;
end
```

Metoda Simpsona

Wymaga podzielenia przedziału całkowania na parzystą liczbę podprzedziałów, tzn.

$$h = \frac{b-a}{2n} \text{ dla uproszczenia oznaczamy: } x_i = a + ih \text{ oraz } f_i = f(x_i)$$

Wykonując całkowanie wielomianu interpolacyjnego Lagrange'a z 3 kolejnych punktów otrzymujemy wzór Simpsona:

$$\int_{x_i}^{x_{i+2}} f(x)dx \approx \frac{h}{3}[f_i + 4f_{i+1} + f_{i+2}],$$

dla całego przedziału (a,b) otrzymujemy:

$$\int_a^b f(x)dx \approx \frac{h}{3}[f_0 + 4(f_1 + f_3 + \dots + f_{2n-1}) + 2(f_2 + f_4 + \dots + f_{2n-2} + f_{2n})]$$